

Datum van
inontvangstneming

:

09/06/2015

Zaak C-195/15

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

29 april 2015

Verwijzende rechter:

Bundesgerichtshof (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 maart 2015

Partijen:

1. Société Civile Immobilière Senior Home (SCI)
2. Gemeinde Wedemark
3. Hannoversche Volksbank eG

BUNDESGERICHTSHOF

BESLISSING

[OMISSIS]

van 12 maart 2015

in de procedure inzake gedwongen veilingverkoop

betreffende het in het kadaster Abbensen, op blad 442, doorlopend nummer 4, van het bestandsregister ingeschreven onroerend goed

Partijen:

1. SCI Société Civile Immobilière Senior Home, vertegenwoordigd door de curator (administrateur judiciaire) [OMISSIS], Mulhouse, Frankrijk,
schuldenares en verzoekster,

– [OMISSIS]

2. Gemeinde Wedemark, [OMISSIS] Wedemark,
schuldeiseres,
3. Hannoversche Volksbank eG, [OMISSIS] Hannover,
schuldeiseres

[Or. 2]

De vijfde Zivilsenat van het Bundesgerichtshof heeft op 12 maart 2015 [OMISSIS]

besloten:

De behandeling van de zaak wordt geschorst.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt overeenkomstig artikel 267, eerste alinea, onder b), VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

Omvat het begrip „zakelijk recht” in artikel 5, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures (PB L 160, blz. 1), een nationale regeling, zoals neergelegd in § 12 van het Grundsteuergesetz [(Duitse wet inzake de grondbelasting)] juncto § 77, lid 2, eerste zin, van de Abgabenordnung [(Duits belastingwetboek)], op grond waarvan grondbelastingvorderingen krachtens de wet als openbare last rusten op het onroerend goed, en de eigenaar in zoverre de gedwongen tenuitvoerlegging op het onroerend goed moet dulden?

Motivering:

I.

- 1 De schuldenares, een Société Civile Immobilière naar Frans recht, is eigenaar van het in de aanhef genoemde onroerend goed in Wedemark, Duitsland. Bij vonnis van 6 mei 2013 beval het Tribunal de Grande Instance de Mulhouse (Frankrijk) de opening van de insolventieprocedure („procédure de redressement judiciaire”) voor de schuldenares, en gaf hij **[Or. 3]** een gerechtelijk aangestelde curator de opdracht deze procedure te begeleiden („administrateur judiciaire avec mission d’assistance”). Op 15 mei 2013 verzocht de Gemeinde Wedemark, wegens achterstallige grondbelasting over het tijdvak van 1 oktober 2012 tot en met 30 juni 2013 ten bedrage van 7 471,19 EUR, om de gedwongen veilingverkoop van het onroerend goed en overlegde zij bewijzen van de uitvoerbaarheid van de vorderingen.

- 2 Bij beslissing van 21 mei 2013 beval het Amtsgericht de gedwongen veilingverkoop. Het hiertegen gerichte rechtsmiddel van de schuldenares bleef zonder succes. Het door de schuldenares onverwijld ingediende bezwaar werd door het Landgericht afgewezen. Met het ontvankelijke cassatieberoep wenst de schuldenares te bereiken dat het bevel tot gedwongen veilingverkoop wordt opgeheven en de aantekening van de gedwongen veilingverkoop uit het kadaster wordt verwijderd.

II.

- 3 De gegrondheid van het [OMISSIS] ontvankelijke cassatieberoep wordt op doorslaggevende wijze bepaald door de beantwoording van de in het dictum geformuleerde prejudiciële vraag door het Hof van Justitie van de Europese Unie.
- 4 1. De zaak valt zowel ruimtelijk als materieel binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures (PB L 160, blz. 1) in de laatstelijk bij uitvoeringsverordening (EU) nr. 663/2014 van de Raad van 5 juni 2014 (PB L 179, blz. 4) gewijzigde versie (Europese insolventieverordening; hierna: „EuInsVO”). Bij de procedure van „redressement judiciaire” gaat het om een van de in artikel 2, onder a), EuInsVO juncto bijlage A bij deze verordening genoemde insolventieprocedures. De voor de schuldenares optredende „administrateur judiciaire” behoort tot de in artikel 2, onder b), [Or. 4] EuInsVO juncto bijlage C bij de verordening genoemde curators. De Europese insolventieverordening heeft qua toepassing voorrang op de bepalingen van het in §§ 335 e.v. Insolvenzordnung (Duitse insolventieverordening; hierna: „InsO”) geregelde Duitse internationale insolventierecht [OMISSIS].
- 5 2. Overeenkomstig artikel 4, lid 1, EuInsVO valt de insolventieprocedure onder het Franse recht. Dit regelt ook de gevolgen van het openen van de procedure voor individuele vervolgingen [artikel 4, lid 2, onder f), EuInsVO]. Vaststellingen ten aanzien van het Franse recht, die de beroepsrechter niet noodzakelijk achtte, kan de Senat zelf doen. [OMISSIS]. Naar Frans recht vormt de opening van de „redressement judiciaire” de grondslag voor een algemeen tenuitvoerleggingsverbod (artikel L 631-14, lid 1, juncto artikel L 622-21, lid 2, Code de Commerce). Noch voor schuldeisers met zakelijke zekerheden, noch voor de fiscus of de socialeverzekeringsinstanties bestaan er uitzonderingsregelingen [OMISSIS]). Niettemin blijven overeenkomstig artikel 5, lid 1, EuInsVO zakelijke rechten van een schuldeiser of van een derde op onroerende goederen die zich op het grondgebied van een andere lidstaat bevinden door de opening van de insolventieprocedure onverlet.
- 6 3. Naar Duits recht zijn de grondbelastingvorderingen die hebben geleid tot het bevel tot gedwongen veilingverkoop, publieke lasten in de zin van § 12 Grundsteuergesetz (Duitse wet op de grondbelasting; hierna: „GrStG”). Hoewel publieke lasten berusten op publiek recht, zijn zij echter zakelijke

liquidatierechten, aangezien de **[Or. 5]** eigenaar ingevolge § 77, lid 2, eerste zin, Abgabenordnung (Duitse belastingverordening; hierna: „AO”) de gedwongen tenuitvoerlegging op het onroerend goed moet dulden [OMISSIS]. Funktioneel komen zij overeen met een zakelijk zekerheidsrecht. [OMISSIS].

7 Relevante bepalingen:

8 a) Toepasselijke bepalingen van Duits recht:

§ 12 [GrStG] bepaalt onder het opschrift „Zakelijke aansprakelijkheid”:

„De grondbelasting rust op het belastingvoorwerp als publieke last.”

§ 77, lid 2, eerste zin [AO] bepaalt:

„Wegens een belasting die als publieke last op het onroerend goed rust, dient de eigenaar de gedwongen tenuitvoerlegging op het onroerend goed te dulden.”

§ 10, lid 1, van het Zwangsversteigerungsgesetzes [(Duitse wet inzake de gedwongen veilingverkoop; hierna: „ZVG”)] luidt, voor zover hier van belang:

„Een recht op uitwinning van het onroerend goed wordt, volgens de hiernavolgende rangorde, verleend voor (...):

3. aanspraken op de voldoening van publieke lasten voor het onroerend goed wegens achterstallige bedragen over de laatste vier jaar; terugkerende betalingen, met name grondbelastingen, renten, toeslagen of doorlopende betalingen in regelmatig terugkerende termijnen (...) genieten dit voorrecht enkel voor de lopende bedragen en voor de achterstallige bedragen uit de laatste twee jaar (...).

4. aanspraken uit rechten op het onroerend goed (...)”

9 b) Voor het ontstaan van een publieke last is een wettelijke regeling vereist, zoals die welke is neergelegd in § 12 GrStG. Het begrip zelf is niet wettelijk gedefinieerd. Er bestaat evenwel eensgezindheid over dat een publieke last een belastingverplichting is, die op publiek recht berust, die moet worden vervuld door terugkerende of eenmalige geldelijke betaling(en) en die niet alleen de persoonlijke aansprakelijkheid van de schuldenaar, doch ook de zakelijke aansprakelijkheid van het onroerend goed veronderstelt [OMISSIS]. Publieke lasten ontstaan onafhankelijk van de vraag of al dan niet een procedure inzake gedwongen veilingverkoop is ingeleid [OMISSIS]**[Or. 6]**[OMISSIS]. In het kadaster worden zij niet ingeschreven [§ 54 Grundbuchordnung (Duitse kadastrerverordening; hierna: „GBO”)]. De grondbelasting is de enige belasting die grondslag vormt voor een dergelijke publieke last. Op onroerend goed betrekking

hebbende bijdragen en belastingen zijn daarentegen vaak als publieke lasten vormgegeven. In het Duitse recht geldt dit bijvoorbeeld voor ontsluitingskosten krachtens het Baugesetzbuch [§134, lid 2, Baugesetzbuch (Duits stedenbouwkundig wetboek; hierna: „BauGB”)]. Daarnaast voorziet het deelstaatrecht in publieke lasten. Zo kunnen bijvoorbeeld gemeentebelastingen zoals aanwonendenbijdragen of kosten van afvalwaterbehandeling publieke lasten zijn [OMISSIS]. Ook voor dit soort publieke lasten geldt in de regel de in § 77, lid 2, eerste zin, AO voorgeschreven duldingsplicht van de eigenaar.

- 10 c) De publieke last overeenkomstig § 12 GrStG is, net als een hypotheek, accessoir, aangezien hij afhangt van het bestaan van een belastingschuld [OMISSIS]. Hij impliceert evenwel niet noodzakelijkerwijs dat de eigenaar zelf de belasting verschuldigd is en daarvoor persoonlijk, dus met zijn overige vermogen, aansprakelijk is. Hij blijft bestaan wanneer het onroerend goed na vaststelling van de belastingvordering wordt vervreemd, voor zover de vordering opeisbaar en uitvoerbaar is. Overeenkomstig § 77, lid 2, eerste zin, AO moet de nieuwe eigenaar de tenuitvoerlegging op het onroerend goed dulden [OMISSIS]. De publieke last vormt derhalve de grondslag voor een aanvullende zakelijke aansprakelijkheid [OMISSIS].
- 11 d) Op grond van een publieke last overeenkomstig § 12 GrStG, kan de belastingdienst tenuitvoerleggen op het onroerend goed, en dus met name – zoals in casu – verzoeken om gedwongen veilingverkoop. In een **[Or. 7]** procedure inzake gedwongen veilingverkoop worden lopende en achterstallige grondbelastingvorderingen uit de laatste twee jaar bevoorrecht (§10, lid 1, nr. 3, ZVG) zodat deze bij de verdeling van de opbrengst voorrang hebben boven „rechten op het onroerend goed”. Tot deze laatste behoren met name de zakelijke zekerheidsrechten van kredietverstrekkers, zoals hypotheek en onroerende zekerheden (§ 10, lid 1, nr. 4, ZVG). Oudere achterstallige schulden verliezen deze bevoorrechtting weliswaar, doch blijven een publieke last, die de tenuitvoerlegging op het onroerend goed mogelijk maakt [OMISSIS].
- 12 e) Tijdens de insolventieprocedure heeft de belastingdienst op grond van de publieke last een recht op afzonderlijke uitwinning overeenkomstig § 49 InsO [OMISSIS]. In zoverre verschillen publieke lasten van de zogenoemde privileges binnen de Romeinsrechtelijke stelsels, waarvan de houders beperkt zijn tot uitwinning bij voorrang [OMISSIS] en die niet onder artikel 5 EuInsVO zullen vallen (in die zin Virgös/Schmit, Rapport bij het Verdrag betreffende insolventieprocedures, 1996, nr. 102[OMISSIS]).
- 13 4. De vraag of de publieke last overeenkomstig § 12 GrStG als zakelijk recht in de zin van artikel 5, lid 1, EuInsVO moet worden aangemerkt, kan niet met de voor een beslissing door de Senat vereiste zekerheid worden beantwoord (zie HvJEU, Jurispr. 1982, 3415, punt 16).

- 14 a) Over de uitlegging van artikel 5, lid 1, EuInsVO bestaat in de rechtsliteratuur geen overeenstemming. Deels wordt de bepaling opgevat als een conflictregel. Dit zou betekenen dat de *lex rei sitae* – in casu derhalve het Duitse recht – beslissend is voor de vraag of er sprake is van een zakelijk recht **[Or. 8]** of niet [OMISSIS]. Overwegend wordt echter aangenomen dat het begrip „zakelijk recht” autonoom moet worden uitgelegd [OMISSIS]. Het Rapport is in zoverre niet eenduidig. Enerzijds dient als regel de *lex rei sitae* beslissend te zijn voor de kwalificatie als zakelijk recht (Virgös/Schmit, t.a.p., nr. 100). Anderzijds mag artikel 5, lid 1, EuInsVO echter niet al te ruim worden uitgelegd (Virgös/Schmit, t.a.p., nr. 102).
- 15 b) De verwijzende Senat gaat er in ieder geval van uit dat het voor de toepasselijkheid van artikel 5, lid 1, EuInsVO niet voldoende is dat het recht op grond van de *lex rei sitae* als zakelijk moet worden aangemerkt. Wel zouden aan artikel 5, lid 2, EuInsVO zelfstandig en autonoom uit te leggen criteria kunnen worden ontleend voor de uitlegging van artikel 5, lid 1, EuInsVO (in die zin ook Virgös/Schmit, t.a.p., nr. 103 [OMISSIS]).
- 16 aa) Volgens het Rapport dient een zakelijk recht, uitgaande van de opsomming in artikel 5, lid 2, EuInsVO en het begrip van een zakelijk recht volgens verordening (EG) nr. 44/2001, aan twee centrale kenmerken te voldoen (zie Virgös/Schmit, t.a.p., nr. 103):
- 17 (1) Het moet rechtstreeks en onmiddellijk in betrekking staan tot het goed waarop het is gevestigd, ongeacht of het goed tot het vermogen van een bepaalde persoon behoort en ongeacht de relatie van de rechthebbende tot een andere persoon.
- [Or. 9]**
- 18 (2) Voorts dient een zakelijk recht een absoluut karakter te hebben. Dit betekent dat de rechthebbende het kan tegenwerpen aan een ieder die dat recht zonder zijn toestemming ontkent of schendt, dat het recht bij vervreemding van de zaak aan derden kan worden tegengeworpen, en dat het recht ook kan worden tegengeworpen in geval van individuele executies door derden en in collectieve procedures (door middel van boedelafscheiding of individuele uitwinning).
- 19 bb) Aan deze voorwaarden wordt voldaan door een grondbelastingvordering, die krachtens de wet als publieke last rust op het onroerend goed (§ 12 GrStG). Zij leidt tot aansprakelijkheid van het onroerend goed, die bij vervreemding ervan blijft bestaan, aan derden kan worden tegengeworpen en bij insolventie de grondslag vormt voor een afscheidingsrecht.
- 20 c) Of deze uitkomst verenigbaar is met de doelstelling van artikel 5 EuInsVO en de totale opzet van de Europese insolventieverordening, behoeft evenwel opheldering door het Hof van Justitie van de Europese Unie.

- 21 aa) Het hoofddoel van de van het insolventiestatuut afwijkende aanknopings bij zakelijke rechten in de verordening is de bescherming van het gewettigd vertrouwen en de rechtszekerheid (overweging 24). Bij zakelijke rechten bestaat een bijzondere behoefte hieraan, aangezien die van groot belang zijn voor het verstrekken van kredieten. De vestiging, geldigheid en draagwijdte van zakelijke rechten moeten derhalve worden bepaald door het recht van de staat waar de zaken zich bevinden; de houder van het zakelijk recht moet derhalve zijn recht om te handelen alsof er geen insolventieprocedure was en zijn recht van separatisme op het tot zekerheid strekkende goed, kunnen blijven doen gelden (overweging 25). Het Rapport wijst erop dat met behulp van zakelijke rechten kredieten kunnen worden verkregen die zonder dit soort waarborgen niet zouden worden aangeboden (zie Virgös/Schmit, t.a.p., nr. 97).

[Or. 10]

- 22 bb) De belangen van publieke schuldeisers – in casu de belastingdienst – verschillen op wezenlijke punten met die van privéschuldeisers. In zekere zin vertrouwt evenwel ook de belastingdienst op de door de publieke last geboden zekerheid, die zorgt voor een wezenlijke vereenvoudiging van het beheer. Zo hoeft hij bij een uitstel of schorsing van de tenuitvoerlegging van openstaande grondbelastingvorderingen niet na te gaan of de aanspraak gevaar loopt. Indien grondbelastingvorderingen niet zouden zijn gezekeerd, zou de belastingdienst in dergelijke gevallen het stellen van zekerheid moeten verlangen [OMISSIS]. Niettemin ligt aan de publieke last geen kredietverstrekking ten grondslag, waarvan de voorwaarden doorgaans worden overeengekomen in beschermenswaardig vertrouwen op het voortbestaan van de zakelijke zekerheidsrechten tijdens de insolventie van de schuldenaar. Daar de publieke last in een Duitse procedure inzake gedwongen veilingverkoop de rechten van de kredietverstrekker in elk geval deels voorgaat in rang, leidt hij zelfs tot een verslechtering van de positie van de kredietverstrekker, ter bescherming waarvan artikel 5 EuInsVO moet dienen.
- 23 cc) Ten slotte dient in aanmerking te worden genomen dat op grond van het uitzonderingskarakter van artikel 5 EuInsVO een restrictieve uitlegging van deze bepaling geboden is (Virgös/Schmit, t.a.p., nr. 102). Een ruime uitlegging, die de *lex rei sitae* ten volle in aanmerking zou nemen, kan het werk van buitenlandse curatoren in een insolventieprocedure bemoeilijken [OMISSIS].

IV.

- 24 De prejudiciële vraag is relevant voor de uitspraak.
- 25 1. Wanneer de publieke last een zakelijk recht in de zin van het Europese insolventierecht is, dan dient het cassatieberoep te worden afgewezen.

[Or. 11]

- 26 a) De publieke last is, zoals artikel 5, lid 1, EUInsVO dit vereist, in elk geval overwegend vóór de opening van de „redressement judiciaire” ontstaan (zie Virgös/Schmit, t.a.p., nr. 96). De belasting ontstaat aan het begin van het jaar (§ 9, lid 2, GrStG). Ook al heeft de belasting over het tijdvak van na de opening van de procedure geen zakelijkrechtelijk gevolg meer; de vorderingen uit het tijdvak van 1 oktober 2012 tot en met 5 mei 2013 zijn vóór de opening van de procedure ontstaan.
- 27 b) Als rechtsgevolg laat de opening van de „redressement judiciaire” de publieke last overeenkomstig artikel 5, lid 1, EuInsVO onverlet. Of tenuitvoerleggingsbeperkingen in aanmerking moeten worden genomen volgens het recht van de plaats waar het goed is gelegen, of dat artikel 5, lid 1, EuInsVO een *lex causae* bevat, en het zakelijk recht derhalve op geen enkele wijze wordt beïnvloed door de opening van de hoofdinsolventieprocedure, is weliswaar omstreden [OMISSIS], doch in casu irrelevant. Het Duitse insolventierecht voorziet namelijk niet in beperkingen voor de tenuitvoerlegging, maar in een recht op afzonderlijke uitwinning overeenkomstig § 49 InsO.
- 28 c) De schuldenares klaagt zonder succes over het feit dat het verzoek om het bevel tot gedwongen veilingverkoop niet was meegedeeld aan de Franse curator. De vraag of een dergelijke mededeling vereist is, wordt beheerst door het Duitse procesrecht als *lex fori*. Volgens het Duitse procesrecht is de mededeling van het verzoek van de belastingdienst aan de schuldenaar, respectievelijk de curator, geen tenuitvoerleggingsvereiste en derhalve irrelevant voor een rechtsgeldig bevel tot gedwongen veilingverkoop [OMISSIS].
- 29 d) Of voor het overige is voldaan aan de voorwaarden voor het starten van de gedwongen veilingverkoop, hoeft de tenuitvoerleggende rechterlijke instantie bij de invordering van belastingschulden (anders dan bij de tenuitvoerlegging van vonnissen) niet na te gaan. **[Or. 12]** Dit is eerder de taak van de belastingdienst [OMISSIS]. De bevoegde dienst is volgens § 6, lid 1, van het Nedersaksische Verwaltungsvollstreckungsgesetz (wet van Nedersaksen betreffende de tenuitvoerlegging in administratieve zaken; hierna: „NVwVG”), de gemeente. Wanneer de gemeente in haar aanvraag – zoals in casu – bevestigt dat aan de voorwaarden voor tenuitvoerlegging is voldaan, dan zijn de rechterlijke instanties daaraan gebonden (§ 58, lid 3, tweede en derde zin, NVwVG). Inzonderheid mag de tenuitvoerleggende rechterlijke instantie niet nagaan of een duldingsbeschikking tegen de buitenlandse curator vereist is en of deze is afgegeven [OMISSIS]. De schuldenaar (respectievelijk de curator) kan in zoverre rechtsmiddelen inzetten voor de financiële rechterlijke instanties [OMISSIS].
- 30 e) Ten slotte is irrelevant dat het bevel na de opening van de „redressement judiciaire” is betekend aan de schuldenares en niet aan de curator. Zelfs wanneer de betekening aan de curator vereist zou zijn, dan nog vormt dit in elk geval geen grond voor nietigverklaring van het bevel.

- 31 2. Wanneer de publieke last geen zakelijk recht is in de zin van artikel 5, lid 1, EuInsVO, slaagt het cassatieberoep. Het bevel tot gedwongen veilingverkoop moet dan nietig worden verklaard en de aantekening van de gedwongen veilingverkoop uit het kadaster worden verwijderd. Volgens het overeenkomstig artikel 4, lid 1, EuInsVO beslissende Franse insolventiestatuut vormt de procedure van **[Or. 13]** „redressement judiciaire” – zoals gezegd – een algemeen tenuitvoerleggingsgebod (artikel L 631-14, lid 1, juncto artikel L 622-21 lid 2, Code de Commerce).

[OMISSIS]